



Praha 20.10.2009

60

Evropské výběrové šetření o zdravotním stavu v ČR - EHIS CR
Hospitalizace

European Health Interview Survey in CR - EHIS CR
Hospitalization

Souhrn

Aktuální informace se věnuje vícedenním i jednodenním hospitalizacím ve zdravotnických lůžkových zařízeních a s nimi spojeným ukazatelům z hlediska pohlaví a věku. V posledních dvanácti měsících od data poskytnutí rozhovoru bylo hospitalizováno 11 % respondentů na vícedenní pobyt a 4 % na jednodenní pobyt. Poprvé byly v šetření zahrnuty také otázky týkající se nenaplněné potřeby hospitalizace. Ve srovnání s minulým výběrovým šetřením HIS z roku 2002 pozorujeme snížení ukazatelů vícedenní hospitalizace a nárůst ukazatelů týkajících se jednodenních pobytů.

Summary

Topical Information concerns hospital care. The analysis is made by sex and age for stays in hospitals for more than one day; and also for one-day hospital treatment. Related indicators (i.e. beddays, average length of stay, ...) are also included in the analysis. In the last 12 months there were about 11 % of respondents admitted to a hospital for more than one day stay, and 4 % of respondents for one-day hospital treatment. The question concerning unmet need of hospitalization was first time included in this survey in the Czech Republic. Comparing to a previous survey (HIS 2002) the indicators related to a more than one day stay decreased. By contrast, the indicators related to a one-day stay increased.

Součástí evropského modulu o zdravotní péči je i sada otázek, která se týká doby strávené v lůžkovém zdravotnickém zařízení (mimo lázní a ozdravoven). Ambulantní návštěvy a návštěvy na pohotovosti v nemocnici nejsou zahrnuty.

Respondenti odpovídali na tyto otázky:

- zda byli v uplynulých dvanácti měsících hospitalizováni ve zdravotnickém lůžkovém zařízení na více než jednodenní pobyt, tedy přes noc nebo déle,
- kolikrát v tomto období k hospitalizaci došlo; a kolik nocí respondent během všech těchto pobytů strávil v lůžkových zařízeních,
- zda byli v uplynulých dvanácti měsících ve zdravotnickém lůžkovém zařízení přijati na nemocniční lůžko na jednodenní hospitalizaci (tj. nesetřvali přes noc); a kolikrát k jednodenní hospitalizaci v tomto období došlo,
- zda za posledních dvanáct měsíců nastala situace, kdy dle doporučení lékaře respondent potřeboval být hospitalizován, ale nebyl; popř. z jakého důvodu k hospitalizaci nenastoupil.

Tab.1: Celkový přehled hospitalizací

Věk	Počet respondentů celkem	Podíl respondentů (%)		Respondenti, kteří byli v posledních 12 měsících hospitalizováni na vícedenní pobyt		
		vícedenní hosp.	jednodenní hosp.	průměrný počet pobytů	průměrný počet nocí	průměrná délka hospitalizace
muži						
15–24	150	8,3	4,8	1,46	10,0	8,4
25–34	169	4,9	2,9	1,22	11,1	10,9
35–44	140	4,0	0,7	1,33	11,2	6,8
45–54	124	9,2	1,3	1,15	11,0	10,1
55–64	191	12,6	3,1	1,20	14,3	12,6
65–74	98	17,0	7,1	1,25	14,4	11,4
75+	68	32,7	13,1	1,80	11,5	7,4
celkem	940	9,6	3,5	1,35	12,1	10,0
ženy						
15–24	138	10,6	6,2	1,45	7,8	5,8
25–34	158	8,1	5,4	1,52	5,2	3,9
35–44	159	6,0	6,6	1,41	14,4	12,7
45–54	114	12,8	4,3	1,13	8,2	7,0
55–64	182	11,1	3,1	1,37	9,7	7,0
65–74	138	15,2	3,0	1,66	24,5	15,7
75+	126	30,9	4,4	1,39	28,2	18,3
celkem	1015	12,0	4,9	1,41	15,3	10,7

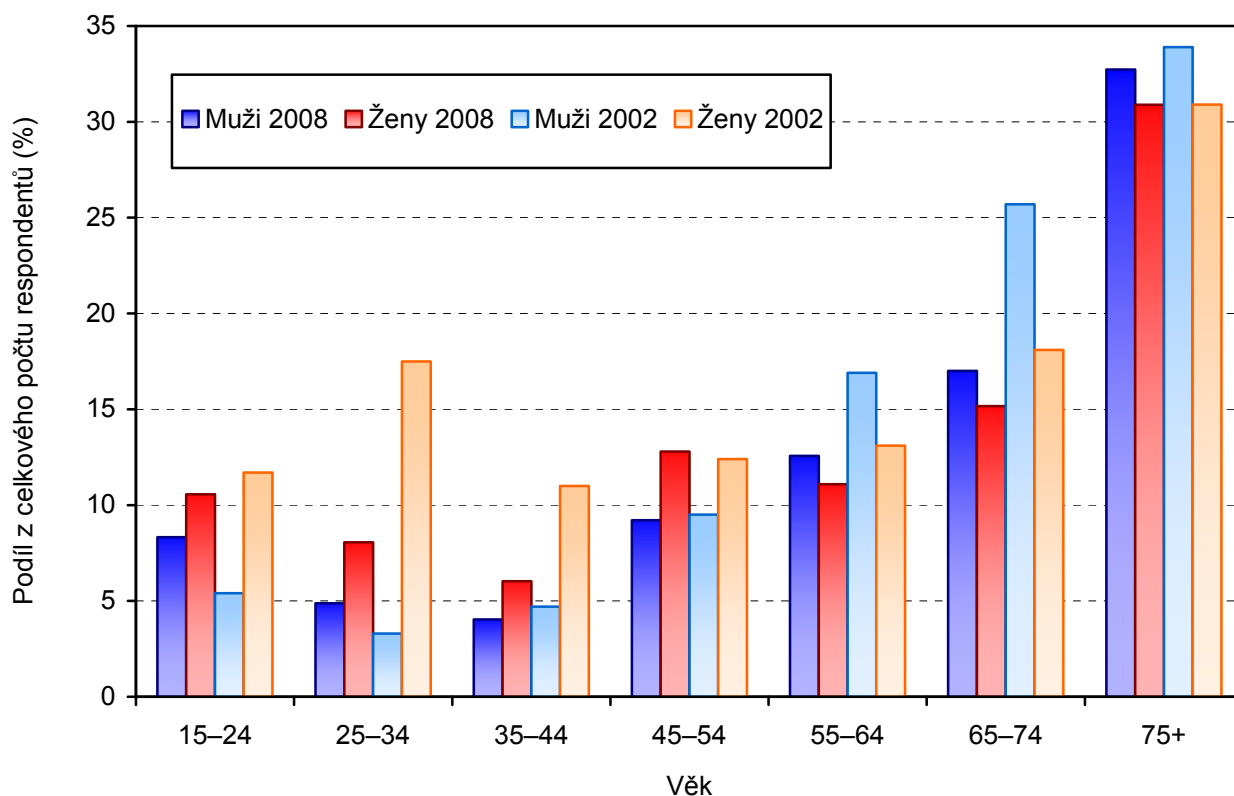
Hospitalizace na více než jednodenní pobyt

Z celkového počtu 1955 respondentů bylo během posledních 12 měsíců přijato k hospitalizaci na více než jednodenní pobyt celkem 92 mužů (tj. 9,6 %) a 121 žen (tj. 12 %). Rozdíl mezi pohlavími není statisticky významný ani po odstranění vlivu věkové struktury.

Ve srovnání s šetřením HIS, které probíhalo v roce 2002, se tento podíl mírně snížil - totiž podle HIS bylo celkově hospitalizováno 10,6 % mužů a 15,4 % žen. Snížení však není statisticky významné. Úbytek zaznamenáváme zejména ve věkové kategorii 55–74 let u mužů a 25–44 let u žen (viz graf 1). Úbytek ve věkové kategorii žen je způsoben zejména metodikou - totiž v šetření HIS 2002 jsou mezi těmito hospitalizacemi i ženy, které byly hospitalizovány v souvislosti s porodem, kdežto v šetření EHIS 2008 tyto nejsou zahrnuty.

Dle Národního registru hospitalizovaných z roku 2008 bylo z celkového počtu obyvatel hospitalizováno 11,3 % mužů a 14,3 % žen. Na rozdíl hodnot Národního registru hospitalizovaných s EHIS 2008 se podílí také hospitalizace ne z důvodu vlastního zdraví, nýbrž jako doprovod (např. dítěte). Tyto pobyty ve zdravotnických lůžkových zařízeních jsou v Národním registru hospitalizovaných zahrnuty, kdežto v šetření EHIS nikoliv. Rozdíl hodnot podílů hospitalizovaných v těchto dvou statistikách pozorujeme zejména u žen, u mužů je tento rozdíl méně výrazný.

Graf 1: Podíl respondentů, kteří byli přijati k více než jednodenní hospitalizaci, podle pohlaví a věkových skupin; srovnání šetření EHIS 2008 a HIS 2002



Graf 1 vyjadřuje podíly hospitalizovaných respondentů na celkovém počtu respondentů podle věkových skupin a pohlaví.

K hospitalizaci na více než jednodenní pobyt byly v nižších věkových kategoriích (do 54 let) celkově častěji přijímány ženy. Ve věkových skupinách od 55 let se situace obrací - mírně vyšší podíl hospitalizovaných z celkového počtu respondentů vykazují muži. Rozdíly mezi pohlavími v těchto dvou věkových skupinách však nejsou statisticky významné.

Statistickým testováním byl prokázán rozdíl mezi jednotlivými věkovými skupinami u obou pohlaví. Nejméně často byli hospitalizováni respondenti ve věku 35–44 let (přibližně 5 % respondentů). Například muži ve věkové kategorii starší 45 let byli hospitalizováni přibližně 3x častěji než muži mladší 44 let. Ženy starší 45 let byly hospitalizovány přibližně 2x častěji než ženy mladší 44 let.

Průměrný počet pobytů za rok představoval 1,35 pobytů u hospitalizovaných mužů a 1,41 pobytů u hospitalizovaných žen. Statisticky významně se průměrný počet pobytů u mužů a žen neliší. Stejně tak bylo statistickým testováním zjištěno, že se jednotlivé věkové kategorie od sebe navzájem v průměrném počtu pobytů neliší.

Ve srovnání s šetřením HIS 2002 nejsou rozdíly v průměrném počtu pobytů výrazné. Zaznamenáváme pouze pokles u mužů, kdy byla hodnota průměrného počtu pobytů pro muže celkem 1,8 - tento pokles je statisticky významný. U žen je hodnota na srovnatelné úrovni (1,4 pro HIS 2002).

Z celkového počtu osob v šetření připadá na 100 respondentů 15 hospitalizací za rok, z toho 12 na muže a 17 na ženy. Rozdíl mezi pohlavími není statisticky významný. V roce 2002 (šetření HIS) to bylo 18 případů hospitalizace pro muže a 21 pro ženy. Znovu tedy pozorujeme snížení počtu případů hospitalizace, které je však statisticky nevýznamné.

Musíme mít však na paměti, že u žen je vyšší počet případů hospitalizace v šetření HIS z roku 2002 způsoben odlišnou metodikou (započítávání hospitalizací v souvislosti s porodem v roce 2002, v roce 2008 nikoliv).

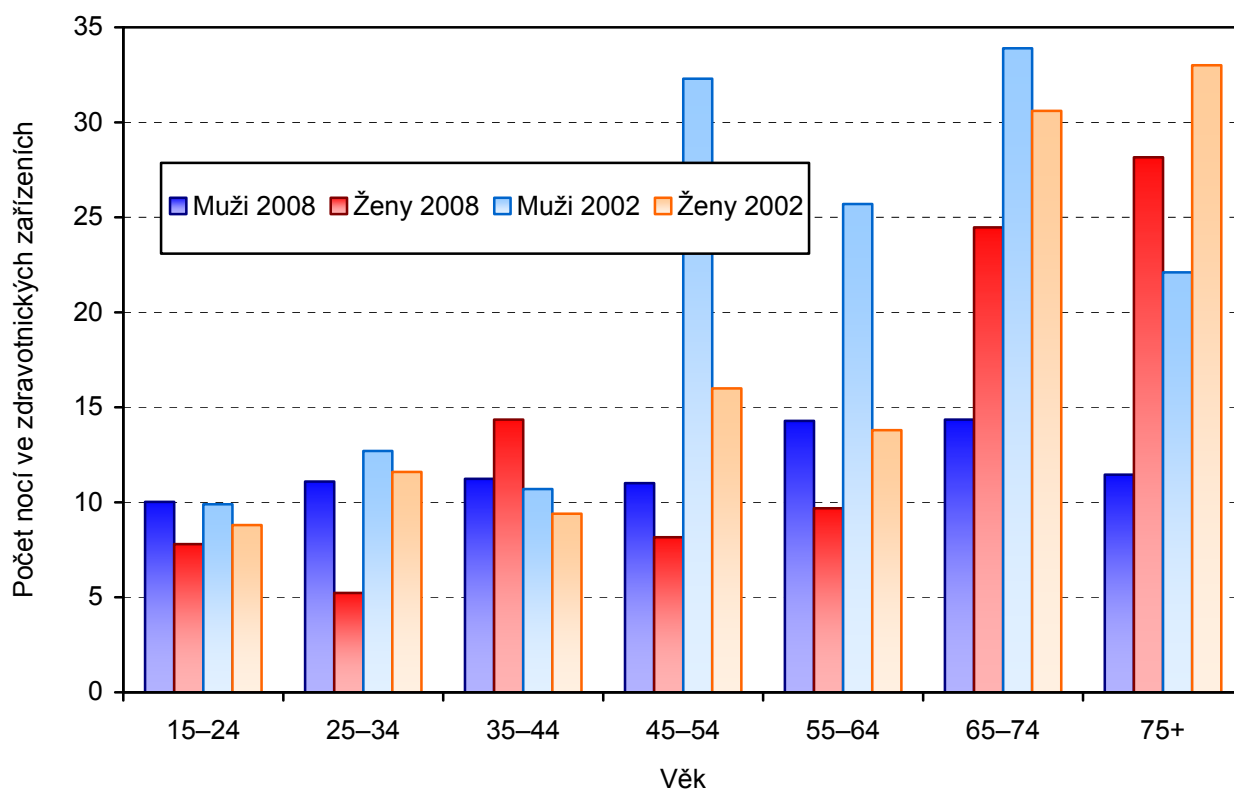
Ukazatel průměrného počtu nocí strávených ve zdravotnických lůžkových zařízeních na jednu osobu během posledních 12 měsíců nabýval hodnot 12,1 nocí pro muže a 15,3 pro ženy. Rozdíl mezi pohlavími není statisticky významný, ani při testování rozdílů mezi pohlavími v každé věkové skupině.

Ačkoliv průměrné hodnoty ukazatele nejsou v šetření EHIS 2008 výrazně vychýleny vzhledem k extrémním hodnotám počtu strávených nocí u jednotlivých respondentů, pro srovnání s šetřením HIS 2002 raději použijeme mediánovou hodnotu (v tomto šetření extrémně vysoké počty nocí strávených některými respondenty v lůžkovém zařízení). V šetření EHIS 2008 je mediánová hodnota počtu nocí strávených v lůžkových zařízeních 7 nocí u obou pohlaví, kdežto v šetření HIS 2002 byla mediánová hodnota 14 nocí pro muže a 7 nocí pro ženy. Můžeme tedy hovořit o snížení počtu nocí strávených respondenty ve zdravotnických lůžkových zařízeních, přičemž je snížení patrné nejvíce u mužů starších 45 let (viz graf 2).

Statistika hospitalizovaných z r. 2008 uvádí průměrný počet nocí strávených za rok ve zdravotnických lůžkových zařízeních 12,3 nocí pro muže a 12,4 nocí pro ženy (po odečtení hospitalizací jako doprovod).

V šetření EHIS 2008 u mužů nebyl prokázán rozdíl mezi věkovými skupinami v počtu nocí strávených v lůžkovém zařízení. Naopak u žen se průměrný počet nocí strávených v lůžkovém zařízení mezi věkovými kategoriemi více liší. Statistickým testováním byl ověřen rozdíl mezi skupinami žen 54 let a mladší a 55 let a starší - po starší kategorii jsou hodnoty vyšší.

Graf 2: Počet nocí strávených ve zdravotnických lůžkových zařízeních, podle pohlaví a věkových skupin; srovnání šetření EHIS 2008 a HIS 2002



Průměrná délka jedné hospitalizace činila u mužů 9,9 nocí; u žen 10,7 nocí. Rozdíl mezi pohlavími není statisticky významný. Rovněž v žádné z věkových skupin opět nejsou statisticky významné rozdíly mezi dvěma pohlavími.

Podobně jako u průměrného počtu nocí nebyly u mužů zjištěny statisticky významné rozdíly mezi věkovými skupinami; kdežto u žen tyto rozdíly byly pro věkové skupiny 54 let a mladší a 55 let a starší. Vyšší hodnoty ukazatele vykazuje věková skupina žen: 55 let a starší.

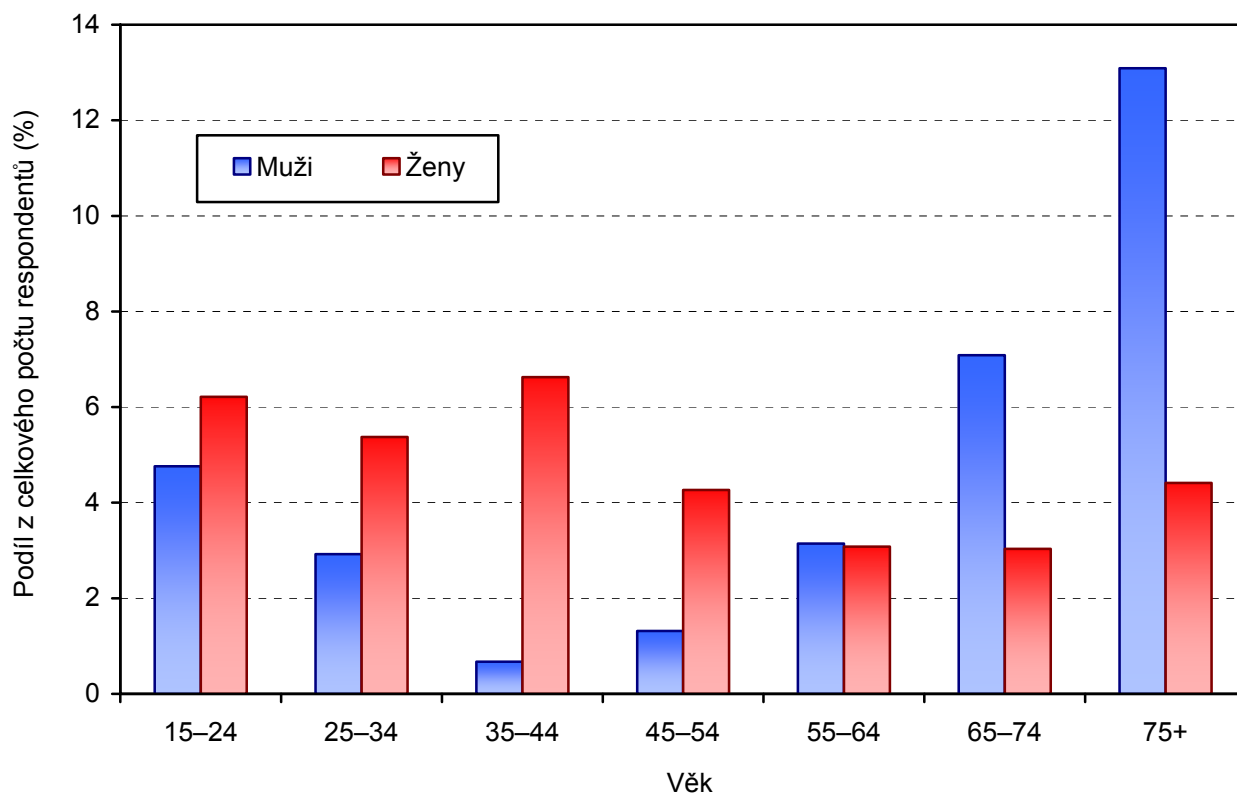
Za účelem srovnávání ukazatele s minulým šetřením HIS 2002 budeme rovněž počítat s mediánovou délkou jedné hospitalizace. Ta v šetření EHIS 2008 činila 6 nocí u obou pohlaví. V šetření HIS 2002 tato hodnota představovala 10 nocí pro muže, 7 pro ženy - můžeme tedy opět hovořit o snížení průměrné délky hospitalizace, které je více patrné u mužů.

Ve snížení počtu hospitalizací stejně tak jako průměrné délky hospitalizací mohou hrát roli také regulační poplatky, které se v roce 2008 platily za každou noc strávenou v zdravotnickém lůžkovém zařízení.

Jednodenní hospitalizace

Z dotazovaných respondentů bylo přijato k jednodenní hospitalizaci 3,5 % mužů a 4,9 % žen. Rozdíl mezi pohlavími celkově není statisticky významný. Ve srovnání s šetřením HIS 2002, kdy jednodenní hospitalizaci podstoupilo celkem 1,8 % respondentů, jsou letošní čísla výrazně vyšší. Zvýšení bylo potvrzeno jako statisticky významné a odpovídá celoevropskému trendu, kdy dochází k nárůstu jednodenních hospitalizací na úkor vícedenních hospitalizací.

Graf 3: Podíl respondentů, kteří byli přijati k jednodenní hospitalizaci podle pohlaví a věkových skupin



Z hlediska pohlaví docházelo k jednodenním hospitalizacím v nižších věkových kategoriích (do 54 let) častěji u žen než u mužů. Rozdíl mezi pohlavími v této věkové kategorii (do 54 let) byl prokázán jako statisticky významný. Naopak je tomu u respondentů starších 55 let, zde byl vyšší podíl jednodenních hospitalizací u mužů, přestože absolutní počty respondentů přijatých k jednodenní hospitalizaci jsou podobná u obou pohlaví. Také statistickým testováním se rozdíl mezi pohlavími v této věkové kategorii neprokázal.

Mezi jednotlivými věkovými skupinami mužů statistický test prokázal signifikantní rozdíly - v nižším věku jsou muži přijímáni k jednodenní hospitalizaci méně často. Jednotlivé věkové skupiny žen se mezi sebou v jednodenních hospitalizacích statisticky významně neliší.

Tab. 2 Četnosti a podíly jednodenních hospitalizací v období 12 měsíců

Četnost hospitalizací	Absolutní počet		Podíl (%)	
	muži	ženy	muži	ženy
1x	20	36	59,9	70,6
2x	6	8	17,3	15,7
3 a vícekrát	7	7	22,8	13,7

K jednodenním hospitalizacím docházelo celkově nejčastěji jednou ročně. U žen byl relativní podíl jednodenních hospitalizací vícekrát ročně nižší než u mužů, přestože absolutní čísla jsou u obou pohlaví podobná. Rozdíl mezi pohlavími nebyl prokázán jako statisticky významný.

Zajímavostí může být, že se do výběru dostaly i respondentky, které dochází na pravidelné jednodenní hospitalizace z důvodu dialýzy (150 jednodenních hospitalizací ročně) či infuzí (14x ročně).

Nenaplněná potřeba hospitalizace

Celkem 40 respondentů (20 mužů a 20 žen), tj. přibližně 2 % dotazovaných, se v průběhu posledních 12 měsíců dostalo do situace, kdy dle doporučení lékaře potřebovalo být hospitalizováno v nemocnici, avšak nebylo. Konkrétně respondenti odpovídali na takto formulovanou otázku: „Nastala v průběhu posledních 12 měsíců situace, kdy jste dle doporučení lékaře opravdu potřeboval(a) být hospitalizován(a) v nemocnici (i na jednodenní hospitalizaci), ale nebyl(a) jste?“

Jako nejčastější důvod k nepodstoupení hospitalizace respondenti uváděli „jiný důvod“ (80 %), který byl také zahrnut v nabídce odpovědí. Druhým nejčastějším důvodem k nenastoupení hospitalizace byly časové důvody. Za zmínku také stojí „obava z operace, léčby“, která se objevila častěji u žen.

Četnosti ostatních důvodů byly tak nízké, že z nich nelze vyvozovat dílčí závěry. Celkově však lze říci, že respondenti statisticky významně neuváděli důvody, které by mohly být společensky nepřijatelné, či by vyjadřovaly nespokojenost se systémem zdravotnictví. Konkrétně se jedná o tyto důvody: finanční nedostupnost, změna termínu či odmítnutí ze strany zdravotnického zařízení, problémy s dopravou.

Z osob, u kterých se vyskytla nenaplněná potřeba hospitalizace, bylo jindy během roku hospitalizováno 5 mužů a 4 ženy na vícedenní hospitalizaci, dále 6 mužů na jednodenní hospitalizaci.

Respondenti s nenaplněnou potřebou hospitalizace uvedli, že za posledních 12 měsíců měli nějakou zdravotní potíže. Z těchto respondentů více než polovina mužů měla potíže se zvýšeným krevním tlakem, osteoartritidou a problémy v oblasti bederní páteře či kříže.

Polovina z žen, které spadají do kategorie nenaplněné potřeby hospitalizace, měla problémy v oblasti krční páteře a v oblasti bederní páteře či kříže. Často se také u těchto žen vyskytovaly potíže s krevním tlakem, alergií, artrózou a migrénou.

U nenaplněné potřeby hospitalizace nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly podle věkových skupin respondentů; nicméně přibližně tři čtvrtiny respondentů bylo starších 45 let.

Závěr

Z hlediska otázek týkajících se hospitalizací přineslo šetření EHIS 2008 ve srovnání s šetřením HIS 2002 odlišné výsledky. Celkově došlo ke snížení počtu hospitalizací, průměrného počtu pobytů ve zdravotnických lůžkových zařízeních, počtu nocí i délky hospitalizace. Snížení (zejména u žen) je částečně způsobeno odlišnou metodikou šetření, kdy v šetření HIS 2002 byly zahrnuty i hospitalizace v souvislosti s porodem, kdežto v šetření EHIS nikoliv. Naopak mezi těmito dvěma šetřeními došlo ke zvýšení podílu respondentů, kteří byli přijati k jednodenní hospitalizaci.

Obecně se dá říci, že se s věkem podíl hospitalizovaných i další ukazatele spojené s hospitalizacemi zvyšují; zaznamenali jsme však určité výjimky, které jsou podrobně popsány v jednotlivých kapitolách této Aktuální informace.

V téměř žádném ze sledovaných ukazatelů nebyl prokázán statisticky významný rozdíl mezi pohlavími. Výjimku tvoří pouze podíl respondentů přijatých k jednodenní hospitalizaci ve věkové kategorii 15–54 let, kde jednodenní hospitalizaci podstupovaly častěji ženy.

Poprvé byly do šetření zahrnuty otázky týkající se nenaplněné potřeby hospitalizace, kterou vyjádřila 2 % respondentů. Důvody k nepodstoupení hospitalizace, které by vyjadřovaly nespokojenost se systémem zdravotnictví či by mohly být považovány za společensky nepřijatelné, se však objevovaly velmi sporadicky.

Vypracovala: Jitka Láchová